

הממשלה כולה מתווה את עיקרי מדיניות החוץ והיא אחראית לה בפני הכנסת. ביצועה נתון בתחום פעולותיו של משרד החוץ.

משרד החוץ מקיים את קשריה הרשמיים של מדינת ישראל עם משפחת האומות הבין לאומית באמצעות:

ייצוג ענייני ישראל וההגנה עליהם בפני הממשלות של מדינות זרות ובפני אירגונים בין לאומיים;

הסברה של עמדת ישראל בענייניה היא ובשאלות עולם לממשלות ולדעת הקהל הבין לאומית; קידום הקשרים הכלכליים של המדינה עם מדינות זרות ואירגונים כלכליים בין לאומיים;

פיתוח קשרי תרבות עם ממשלות ועמים זרים;

שמירה על זכויות אזרחי ישראל בארצות חוץ ומתן שירותים קונסולאריים הנוגעים לישראל לאזרחים זרים;

הידוק הקשרים עם כל חלקי העם היהודי בתפוצות ודאגה לענייניהם החיוניים.

ייצוג וקשרים

מספר המדינות העצמאיות שהגיע השנה למאה ויותר הולך וגדל עם העצמאות שזוכים לה שטחים אפריקניים נוספים. בעצרת האו"ם של 1960 היו תשעים ותשע מדינות חברות האו"ם לעומת 82 בעצרת שלפניה. במק"ביל לכך גדל ייצוגה של המדינה ב-12 נציגויות. מהן 9 באפריקה.

עם זאת השנה היתה ישראל מיוצגת ייצוג דיפלומטי ב-72 מדינות (63 — תש"ך) מהן 37 שגרירויות ו-14 שירותים עם שגרירים/צירים תושבים ו-14 שגרירי צית ו-6 שירותים עם שגרירים/צירים לא תושבים ונציגות דיפלומטית אחת (אתונה). ישראל מקיימת נציגויות קבועות למשרד האו"ם בניו יורק ולמשרד האירופי של האו"ם בג'נבה, לסוכנות האירופית לאנרגיה אטומית, ולמועצת השוק המשותף בבריסל.

כן קיימה ישראל 34 נציגויות קונסולריות, מהן 17

בראשות קונסולריאל בוד. הרחבה בייצוג הדיפלומטי של מדינות בישראל, המיוצגות בה ע"י 36 שגרירים/צירים תושבים ו-14 שגרירים/צירים לא תושבים.

היחסים הבין לאומיים של ישראל מקיפים, למעשה, את כל המדינות החברות באו"ם, פרט למדינות ערב וחמש מדינות מוסלמיות או בעלות אוכלוסיה מוסלמית ניכרת, המושפעות ביחסיהן לישראל ע"י מדינות ערב. הסתעפות הייצוג והרחבת הפעולות הביאו לידי גידולה במספר העובדים, בעיקר — בחוץ לארץ. ב-1 באוגוסט 1961 היה מספר העובדים במשרד החוץ בארץ (לרבות עובדי שירותים) 334; מספר העובדים בנציגויות ישראל בחוץ לארץ היה 868, מהם 374 עובדים ישראלים ו-494 עובדים מקומיים ואר-עיים.

בתקופה זו של התפתחות בין לאומית דחופת ודיפלומטיה אישית" יש להשלים את הייצוג הדיפלומטי המקובל במגעים אישיים בדרג הגבוה ביותר לשם העמקת הקשרים הקיימים וידון בבעיות הנוגעות ישירות לישראל ובשאלות בין לאומיות כלליות. בהתאם לכך התקיימו: הביקור הרשמי, לפי הזמנת ראש ממשלת קנדה, של ראש הממשלה, מר דוד בן גוריון, בלוויית הר"ר חיים יחיל, המנהל הכללי שני ראשי הממשלה היו תמימי דעים שכל פתרון נשיא ארצות הברית, ראש ממשלת בריטניה ונשיא צרפת בסוף מאי והתחלת יוני 1961; ביקורה הרשמי במאי של שרת החוץ בארצות סקנדינביה — שב"ד, גורבגיה, איסלנד ונדיה (ביקורה בפנילנד בוטל עקב מותו של שר החוץ הפיני ערב הביקור) ושל המנהל הכללי של משרד החוץ בארצות אמריקה הדרומית בפברואר — בארגנטינה, אורוגווי, בראזיל, פרו ומקסיקו.

ביחוחותיו עם ראש ממשלת קנדה, מר ג'ון דיפנברק, גולל מר בן גוריון את השקפותיו על בעיות המזרח התיכון, ועל רקען — את מצבה הבטחוני של ישראל לנוכח סירובן של מדינות ערב להגיע להסדר של שלום. שני ראשי הממשלה היו תמימי דעים שכל פתרון לבעיה זו מן הדין שיתבסס על זכותן של כל מדינות האזור לחיים של שלום ובטחון. הם גם הביעו תמיכה מוחלטת בהישגותיו של הסיוע הכלכלי והטכני לאומית ומתפתחות כגורם בהפגת המתחים הבין לאומית וקידום האמון והיציבות בעולם. ראש ממשלת ישראל תיאר את אפיו והיקפו של שיתוף הפעולה בכיוון זה בין ישראל והארצות המתפתחות. שני ראשי הממשלה הסרו גם את הצלב הבינלאומי כולל את הצורך ההדוק בפירוק נשק עולמי תחת פיקוח קונגו ואזורי מתחים אחרים בעולם.

וישראל, המצב במזרח התיכון ובעיות שיתוף פעולה באסיה ואפריקה.

בשטוקהולם ובאוסלו הרצתה השרה בפני הסטור דנטים של אוניברסיטאותיהן על שיתוף הפעולה עם אפריקה (שטוקהולם), פיתוח ישראל ומקומה במשפחה העמים הבינלאומית (אוסלו).

באיסלנד התווירה שרת החוץ ביקור לשר החוץ האיסלנדי שביקר בממשלה של מדינה זו באספת על הגיגית לכבוד הארחת מטר שר החוץ האיסלנדי על רשמיו העמוקים מביקורו בארץ, ציין את אהדת עמו וממשלתו לישראל והודה לשרת החוץ על עמדת משרתת ישראל בארץ כלפי מדינתו. בביקורה באוניברסיטת ריקיאוסי סיים נשיאה את ברכתו בדברי הנביא "כי מציון תצא תורה ודבר ד' מירושלים" — בעברית. שרת החוץ העניקה באותו מעמד מלגה לסטודנט איסלנדי להשתלמות בארץ.

בדניה נתכבדה שרת החוץ להיות הנאמת הראשית ליד ראש הממשלה של מדינה זו באספת עם של רבבות שנערכה על ידי המפלגה הסוציאלידמוקרטית לכבוד יום החוקה של דנמרק ולציון תשעים שנות קיום המפלגה. בעמוד על בעיותיה הכלכליות של דניה, הדגיש ראש ממשלתה את הצורך במתן סיוע לעמים החדשים והעלה על נס את דוגמת ישראל, אשר למרות בעיותיה — היא מוצאת אפשרות לשתף פעולה עם המדינות המתפתחות. הוא הביע את התקווה להמשך המגע הקונסטרוקטיבי בנושא זה בין שתי המדינות. ראש הממשלה רשר החוץ הדניים הודיעו, כי עוד השנה תפתח דניה נציגות דיפלומטית בישראל (דניה מיוזגת בישראל על-ידי שגריר לא-רשמי שמקום מושבו באנקרה).

בשבדיה, איסלנד ודנמרק קיימה השרה מסיבות עיתונאים רבות-משתתפים. כן נפגשה עם ראשי המפלגות ובשבדיה היתה אורחת האיגודים המקצועיים והתנועה הקואופרטיבית. בכל הארצות שבהן ביקרה נפגשה השרה עם הקהילות היהודיות המקומיות וביקרה במוסדות החינוך שלהן.

ישראל בהנהלת אירגונים בינלאומיים

בעצרת האו"ם של 1960 נבחר חבר משלחת ישראל לסגן יושב-ראש הוועדה הששית — למשפט. בפברואר 1961 נבחרה ישראל לוועד הפועל של אירגון הבריאות העולמי וביוני לוועד הפועל של אירגון העבודה הבינלאומי. זו הפעם הראשונה שישראל נבחרה להנהלת הסוכנויות הראשיות של האו"ם ויש לראות בכך פריצת חוליה נוספת במזרח התיכון הערבי, כי עד כה הצליחו המשלחות הערביות למנוע את בחירתם של נציגים ישראלים לגופים מרכזיים כאלה.

באפריל 1961 נבחר נציג ישראל לוועדה הסוציאליט של האו"ם לתקופה של שלוש שנים ולוועד הפועל של הקרן הבינלאומית למען הילד (יוניסקו). כן נבחר מחדש נציג ישראל לוועדת המשקפים לשלום (Peace Observation Commission); ישראל חברה בוועדה זו מאז הקמתה בשנת 1950 ע"י עצרת האו"ם בהחלטתה על „אחדות למען השלום“.

עם החלפת הממשל בארצות הברית כתוצאת הבחירות לנשיאות בנובמבר 1960 היה מקום להידוק הקשרים עם הנגהמה החדשה. בפגישת ראש הממשלה עם הנשיא קנדי החולפו דעות בעניינים הנוגעים לשתי המדינות ובעיות עולמיות כלליות. השיחה התקיימה בהנהגת היחסיים שבין ישראל וארצות הברית. בהנחת הממשל הדמוקרטי הרפובליקני כאחד, ובמסגרת המדיניות האמריקנית הכללית של תמיכה בעצמאותן של כל המדינות במזרח התיכון, כן נפגש ראש הממשלה עם סגן נשיא ארצות הברית, עם הנשיא לשעבר, מר הרי ס. טרומן, עם המזכיר הכללי של האו"ם ועם מדינאים ואישי צבור אחרים.

באנגליה ניהל מר-בן גוריון שיחות מועילות עם ראש ממשלתה מר מקמילן ועם שר החוץ הלורד יום ונפגש עם סיר וינסטון צ'רצ'יל.

בצרפת פגשה ראש הממשלה עם הנשיא דהגול. במסגרת מפוארת לכבוד הארחת, הצהיר הנשיא, כי צרפת מעריכה את הישגי ישראל והקשויים שבהן היא נתקלת וסיים במלים אלו: „ברצוננו להבטיח לכם את הסולידריות והידידות שלנו. אני מרים את כוסי לכבוד ידידתנו ונת בריתנו — ישראל“.

השיחות שהתקיימו לאחר-מכן בין מר בן-גוריון וראש ממשלת צרפת ושר החוץ שלה, בהשתתפות שרת החוץ הגב' גולדה מאיר, צוינו „כידיוותיות ומועילות ביותר“.

שתי מטרות עיקריות היו למסעו של ראש הממשלה וכן הנשגו במלואן: להסביר עמדת ישראל עת הממטר שלות, שעם ראשיתן נפגשו, הולכות ומעצבות קווים מדיניים חדשים ולעמוד מקרוב על כיוונה של מדיניות זו.

בכל הארצות שבהן ביקר, נפגש ראש הממשלה עם מנהיגי הקהילות והאירגונים היהודיים.

ביקורה של שרת החוץ בארצות סקנדינביה היה להפגנה של אהדת העמים הסקנדינביים וממשלותיהם לישראל, הוסיף חוליה נוספת לשרשרת ההבנה ההדדית והידידות, השוררות ביניהם ובין עם ישראל ומדינתו, ויגביר את שיתוף הפעולה ביחסים ההדדיים, בזירת האומות המאוחדות ובאמצען משותף לסייע לפיתוחן של הארצות המתפתחות.

בשבדיה, נורבגיה ודנמרק נתקבלה השרה על-ידי מלכיהן ובאיסלנד ע"י נשיאה. בשיחות עם ראשי הממשלה ושרי החוץ של הארצות האלה נידונו בעיות הנוגעות לישראל, היחסים בין הארצות המארחות וישראל וכן שאלות בינלאומיות כלליות. השרה הביעה לעמים אלה ומנהיגיהם את תודתה העמוקה של העם בישראל והעם היהודי כולו על חלקם הרב של עמי סקנדינביה בהצלת היהודים מגרמניה הנאצית ואזורי כיבושם בשנות השואה.

בארחת ערב הגיגית לכבוד הארחת העלה שר החוץ השבדי על נס את הישגי ישראל והביע תקווה לשלום ושיתוף פעולה בין ארצות ערב וישראל. בשעת הביקור פורסמה הודעה על ביטול אשרות כניסה לשב"דים המבקרים בישראל.

בשיחות שניהלה השרה עם עמיתה הנורבגי החלפו, בין השאר, דעות על היחסים הכלכליים שבין נורבגיה

למינוי „אפוסטרופוס בין־לאומי“ על הרכוש הנטוש של הפליטים, או — לפי הניסוח המתוקן — הבטחת „זכויות הרכוש“ שלהם. משלחת ישראל התנגדה בחריפות להצעה מעין זו. היות ועניינים פנימיים אלה הם בתחום סמכותה הבלעדית והריבונית של המדינה וכל התערבות בהם מהחוק סותרת את מגילת האו"ם. בהצ"ע במליאת העצרת ה-21 באפריל 1961 הצעת ההחלטה הערבית, אשר מגישה, כלפי חוק, היו חמש המדינות המוסלמיות הלא־ערביות, לא זכו הסעיפים שדנו ב"זכויות הרכוש" של הפליטים הערביים. לרוב הדרוש של שני שלישים.

במליאת העצרת ובוועדה המדינית המקבילה סקרו שרת החוץ וראשי משלחת ישראל את שורשי הבעיה, אפיה ודרכי פתרון והוא: התיישבות הפליטים בארץ צוה ערב, בין בני עמם, כפי שנפתרו בעיות פליטים רבות לאחר מלחמת העולם השנייה ואשר הקיפו כחמשים מיליון נפש — בהודו, קוריאה, וויאטנם, גרמניה, פינלנד ועוד. במסגרת של הסדר יחסי ישראל-ערב, כולל תביעות העולם היהודים שננטשו את רכושם בארץ צוה ערב, תהיה ישראל מוכנה לשלם פיצויים לפליטים הערביים. ברם, מדינות ערב מכשילות כל פתרון קונ"ט סטרקטיבי במטרה להוסיף ולנצל את בעיית הפליטים כאחד האמצעים להכחדת ישראל.

ה מ צ ב ב ג ב ו ל ו ת : במשך השנה שרר שקט יחסי לאורך הגבולות; לא אירעו תקריות רציניות ונמשכו פעולות הפיתוח לאורך הגבולות בהתאם לתוכנית.

י ר ד נ : ועדת שביתת הנשק הישראלית-ירדנית המשיכה בפעולותיה המשותפות, בעיקר בתחום התברואה בשטחי הגבול, כגון: פעולות אנטי־מלריות, מלחמה במזיקי הקלאות ועולות סיהור וניקוי.

מתיחות מלאכותית נשתררה בוועדה עקב מצעד יום העצמאות בירושלים לרגל ה„בר מצוה“ לתקומת ישׁראל, אשר כלל ציוד כבד בלתי מושג.

ב־1958, לקראת מצעד דומה בירושלים בחגיגת העשור, הגישה ירדן תלונה לוועדת שביתת הנשק, אולם היושב־ראש — משקיף האו"ם — נמנע מהצבעה. היות והמצעד מהווה „הפרה פורמלית“ בלבד של הסכם שביתת הנשק ושום החלטה לא נתקבלה.

ב־1960 ו־1961 הכניסה ירדן לירושלים שריוניות ומטוסי סילון, בניגוד להסכם שביתת הנשק. לרגל ביקורי המלך חוסיין ומלך מרוקו, מוחמד החמישי ולציון החג.

ב־1961, בניגוד לתקדימים של 1958—1961 ולעמדת היו"ר בהימנעותו בהצבעה, הצביע הפעם היו"ר עם משלחת ירדן וב־20 בארס 1961 נתקבלה החלטה, הקוראת לישראל להימנע מלהכניס את הנשק הכבד למצעד. בעקבות החלטה זו הגישה ירדן תלונה למר עצת הבטחה, נציג ישראל הסביר את עמדת ישראל לאור הצביון החגיגי של המצעד והתקדימים הן מצד ישראל והן מצד ירדן בהכנסת נשק כבד לירושלים בהזדמנויות מעין אלה. כן הצביע על כך, שירדן מת מידה בהפרת ההסכם מאז חתימתו, בעיקר במה שנוגע לחופש הגישה אל המקומות הקדושים היהודיים ומוסדות ההשכלה והרפואה של הר הצופים.

בישיבת ועדת האו"ם למעמד האשה, שהתקיימה בגניבה במארס 1961, נבחרה הנציגה הישראלית לכהן נה היושבת־ראש. ישראל מוסיפה להיות חברה גם בוועדת האו"ם לסיכוע סכני. ישראל נבחרה לוועד הפועל של האירגון האירופי והיספאניו להגנת הצומח.

כינוסים בין־לאומיים

השנה רבו ועידות בין־לאומיות בארץ, וכך הודגשה ביתר שאת העובדה, כי ישראל געשית למקום מיפגש בין־לאומי. משרד החוץ ונציגותיו בחוץ לארץ סייעו לראגן ולקיים את כינוסיהם בישראל. להלן רשימת החשובים שבהם:

- 18.11.61 איגוד הבין־לאומי של רשויות מקומיות בהש"תתפות 517 צירים 37 מדינות;
- 5.12.60 הכנס הרביעי למלחמה במזיקי הית של אירגון המזון והחקלאות — 40 צירים מ־7 מדינות.
- 26.4.61 המושב הרביעי של ועדת המשנה לשימוש בקרקע ימים שׁע"י אירגון המזון והחקלאות — 100 צירים מ־25 מדינות.
- 30.5.61 המכון הבין־לאומי לעתונות — האספה הכללית העשירית כ־200 משתתפים מ־27 מדינות.
- 23.7.61 ועידת האיגוד הבין־לאומי של הסטדריות מורים — 60 צירים מ־20 מדינות, לערך.
- 28.8.61 הקונגרס ה־1 של האיגוד הפיסקאלי הבין־לאומי — כ־500 צירים מ־40 מדינות.

משפט אייכמן

נציגות ישראל בחוץ לארץ נענו להתעניינות הרבה שעורר המשפט הרחבי העולם — בכלל ושל מאות העתונאים, כתבי רדיו וטלוויזיה אשר התעתדו להיות נוכחים בו — בפרט. לרשות המעוניינים הרעמד חומר רקע על תקופת השואה.

מטעם רוב הנציגות הדיפלומאטיות בארץ נכחו במשפט משקיפים; מספר ממשלות, וביניהן אוסטריה וגרמניה, שיגרו משקיפים מיוחדים. כן נכחו בו משׁקיסים מאירגונים ארציים ובין־לאומיים, כגון: אירגון גים של אסירי מחנות הנאצים, ארגונים של לוחמי מחתרת אנטי־נאציוות, לשכות ארציות של עורכי־דין, החוזה הבין־לאומית של משפטנים ואורחים רמי מעלה מארצות שונות.

אסיליה, ארצות הברית, בולגריה, בלגיה, בריטניה, גרמניה המערבית, גרמניה המזרחית, דנמרק, הולנד, הונגריה, יוגוסלביה, יוון, לוקסנבורג, נורבגיה, פולניה, צ'כוסלובקיה, צרפת ורומניה העמידו לרשות היועץ המשפטי תעודות הקשורות בפרשת התביעה.

במזרח התיכון

בעיית הפליטים הערביים

במרכז הוויכוח השנתי הרגיל בעצרת או"ם על דו"ח סוכנות האו"ם לסעד ותעסוקה לפליטים עמד בעצרת 1960 הנסיון של המשלחת הערביות לעייל החלטה

ישראל כמשפחה העמים

א ר צ ו ת ה ב ר י ת

עם הקמת הממשל הדמוקרטי בינואר 1961 וערכה הדיפ-לומטיה הישראלית להסכרת מדיניותנו ולברור גישת הממשל לבעיית השונות שהן מעניינה של ישראל. במסגרת זו הגיש שגריר ישראל באזורנו: אלה היו נושא לברור למזכיר המדינה, מר דין ראסק, והתקיימו השיחות של ראש הממשלה בשעת ביקורו בארה"ב.

עם חילופי הממשל בארה"ב ניתן לסכם את שמונה שנות הממשל הרפובליקני כהמשך ליחסים הידידותיים המסורתיים שבין ארה"ב וישראל. חילוקי הדעות שנתגלו בייחסים אלה נגעו לגישות והערכות שונות לגבי הגורמים הפועלים באזורנו: אלה היו נושא לברור ריב ידיוותיים לקראת יעד משותף והוא — שמירת היציבות והשלום באזור.

כבשנים הקודמות כן השנה סיעה ארה"ב בהתפתחותה הכלכלית של המדינה במילות ובאמצעי סיוע אחרים: עודפים חקלאיים בסכום של 25.9 מיליון דולר, סיוע מיוחד — 7.5 מיליון דולר, הלוואות מקרן מלוח לפיתוח, בנק ליצוא ויבוא וממוסדות פיננסיים בין-לאומיים.

בשנה זו נסתיימו שתי תוכניות סיוע: תוכנית הסיוע הסכני, באשר הושגה מטרתו והתוכנית לעידוד יבוא הסחרים מארה"ב עקב הליברליזציה בהענקת מטבע זר שהונהגה ע"י האוצר לגבי יבוא זה.

לבקשת אינפורמציה מצד מחלקת המדינה בדבר הכור האטומי בנגב חוסר, שהכור מוכון למטרות שלום בלבד במסגרת הכנייתו לפיתוח הנגב והקמת תחנות כוח אטומיות בעתיד.

כור המחקר בנחל רובין הוקם ופועל תוך שיתוף פעולה עם ארצות הברית.

שנת הבר-מצות לתקומת ישראל היוותה הזדמנות לגילויי האהדה של העם האמריקני לישראל ופעלה. מושלים וראשי עיריות הכריזו על יום העצמאות כעל "יום ישראל" וביחד עם קונגרס של ארה"ב שיגרו את ברכותיהם למדינה ליום הגה כשרבות השתתפו בחגיגות לציון המאורע.

הקשרים שבין יהודי ארה"ב וישראל הלכו ונתהדקו. הוגרה התאירות לישראל ורבו המשתתפים בחגיגות הבר-מצות לתקומת המדינה, בהגים ואירועים אחרים. התמדה ההתנדבות למפעלי המגביות ומלוח למען ישראל והתרחבו ההשקעות במפעלים ישראליים.

ביולי 1961 התקיים בירושלים כנס מלוח הפיתוח בהשתתפות 350 עסקנים מארה"ב, קנדה ואמריקה הלטינית. הכנס ציין את עשור המלוח, שבו נמכרו אגרות-חוב בסכום של 500 מיליון דולר בארצות האלה — מרביתן בארה"ב. הכנס החליט להמשיך במפעל אגרות מלוח לקראת משימות הקליטה והפי"תוח שהובאו בפניו ע"י ראש הממשלה ושרי האוצר, העבודה והחקלאות.

לארבע הנציגויות הקונסולריות הישראליות בארה"ב נוספה הקונסוליה הישראלית בדאלס, טקסאס.

ב-10 באפריל קיבלה מועצת הבטחון החלטת המא-שרת את ההחלטה של ועדת שביתת הנשק והקוראת לשני הצדדים לשתף פעולה על מנת לקיים את הסכם שביתת הנשק; קריאה זו היוותה תיקון אמריקני. לפני ההצבעה הסביר נציג ארה"ב את התיקון בכך, שקיום ההסכם במלואו מוטל על שני הצדדים ואין לצפות את קיומו מצד אחד כאשר הצד השני אינו עושה זאת. בהתאם לכך הגישה ישראל מספר הצעות שהיו מכוונות לבצע את סעיף השיתוף שבהחלטת מועצת הבטחון, אך ירדן ההוגדה להן. המועצת התקיים סדרו ללא הפרעות כל שהן.

ס ו ר י ה : לשונות סוריה התנכלו לשטחים ישראליים ופתחו מספר פעמים באש לעבר אזרחים שעסקו בעבודות אדמה ופיתוח שלוחות ואף הפך את הפסקות האש אשר נקבעו ע"י האו"ם. הסורים מוסיפים להטרוד את דייגינו בכנות ע"י גניבת רשתותיהם, פתיחה באש על דייגים וע"י דיג לאחוקי בכנות. הטרדות אלו לא התפתחו לתקריות רציניות.

ל ב ו ו ן : גבול לבנון ממשך להיות שקט. ישיבות ועדת שביתת-הנשק הישראלית-לבנונית מתקיימות סדור ודנים בהן בעיות שוטפות כגון: גניבות עדר רים ופירות, החזרת אנשים וספינות.

מ צ ר י ם : לא הל שינוי בעמדת ישראל לגבי הסכם שביתת הנשק עם מצרים. ישראל אינה משתתפת בוועדת-שביתת-הנשק הישראלית-מצרית כל עוד מצר-רים ממשיכה להפך ההסכם ותובעת לעצמה זכות לזימה.

מצרים הוסיפה להפך את החלטות מועצת הבטחון בדבר חופש השיב הישראלי בתעלת סואץ. האיגודים הבין-לאומיים של פועלי התובלה והימאים המשיכו בפעולותיהם באירגונייהם ואצל ממשלותיהם למען חופש השיב הישראלי בתעלה בהתאם להחלטותיהם מיוני יולי 1960.

חיל ההרום של האו"ם מוסיף להגות לאורך גבול רצועת עזה, הגבול הבין-לאומי עם מצרים ובמפרץ שלמה ומקיים סיוורים ותצפיות.

מצרים מוסיפה להחזיק בידיה, באופן בלתי חוקי, אנשים חפים ממשע, כגון 8 הדייגים שנעצרו בסתיו שעבר ואשר נדונו ל-2 שנות מאסר. נמשך הטיפול בטחורום ובשחרור אנשים אחרים הנמצאים בידי שלי-טנות מצרים.

פ ר ס : מאמצי קע"ם ומדינות ערביות אחרות להניע את פרס לבטל הכרתה בישראל עלו שוב בתהו. ביחסי ישראל פרס בשטחי הכלכלה חלה התפתחות.

א ת י ו י ה : מכלול היחסים בין ישראל לאתיופיה התרחב לשטחים נוספים. בשנה החולפת עשו בישראל סטודנטים אתיופיים בהשתלמות בענפי חקלאות שר-נים ובפיתוח קהילתי. מספר רב של אישים אתיופיים בקר בישראל.

היצוא לאתיופיה גדל פי שלושה. חברות קבלניות ישראליות הרחיבו היקף עסקיהן. כמו כן גבר הסיוע הישראלי לאתיופיה, בעיקר בשטחי החינוך.

הענפה והפזורה ליהודים קשרינו התרבותיים עם היבשת. בפברואר ש.ו. נערך במונטבידאו כנס ראשי נציגי גויות ישראל במל"ט בראשות ד"ר ח. יחיל, המנהל הכללי של משרד החוץ, לשם בירור האפשרויות להגברת קשרי ישראל עם מדינות אמריקה הדרומית.

אירופה המערבית והדומיניונים
הבנה הדדית, יציבות ולרוח — ידירות מוסכמות לציין את יחסי ישראל עם מדינות אירופל המערבית והדרומיות — קנדה, אוסטרליה וניו זילנד. במרביתן השתרשה ההכרה, כי רבים וחשובים האינטרסים, מדיניים, כלכליים ותרבותיים, המשותפים להן ולדמוקרטיה הדינמית שבחופו המזרחיים של ים התיכון. דעת הקהל במדינות אלה מגלה בדרך כלל אהדה לישראל. בריטניה וישראל מאוחדות בשאיפתן לקיים את היציבות באזור ועצמאותן של כל המדינות בו. ישראל וצרפת המשיכו בהידוק קשריהם בשטח המדיני, בהסחוח והתרבותי. ממשלת צרפת הוסיפה להרום את תרומתה החשובה להבטחת בטחונה של ישראל וגילתה ידירות נאמנה ביורה הבין לאומית. הסכם התרבות שנחתם בתש"ך הולך ומתבצע לשיעור רצונן של שתי הממשלות.

השנה התקדמה מסירת אניות שנבנו בצרפת לחברות ישראליות. לצי"ם נמסרה אניית הנוסעים, "מולדת" בעלת קיבול של 600 נוסעים. כן קנתה החברה ארבע אניות משא מסוג, ליברטי שחודשו במספנות צרפתיות. לחברת האניות הישראלית, "אולד סייס" נמסרו שתי אניות משא בעלות מעמס של 930 טונות כל אחת שנבנו בטולון. כן נמסרו לחברות ישראליות אניות מסוגים שונים כגון דיג, קיורו וכו'.

ביקוריהם של ראש הממשלה ושרת החוץ העמיקו את הידידות עם קנדה, בריטניה, צרפת וארצות סקנדינביה. מגעים אישיים וביקורים הדדיים של חברי ממשלת לוח ופרלמנטים, אנשי עסק וציבור, רוח ואמנות הרבו להבנה הדדית וקרוב לבבות.

כן הלכו והתרחבו הקשרים הכלכליים. השנה קוימו מגעים ראשונים עם האירגון לשיתוף פעולה ופיתוח כלכלי (O.E.C.D.) העומד לרשת את פעולות האירגון האירופאי לשיתוף פעולה כלכלי ואשר תחום פעולותיו הורחב גם מעבר לארצות אירופה.

החשט קצב האינטגרציה האירופית הכללית במסגרת "החשוק המשותף" של ה-6, שאליה עומדות, כנראה, להצטרף מדינות — חברות של האיגוד האירופי לסחר חופשי — ה-7 — ובראשן בריטניה, מעמידה את המשק הישראלי, ויצואנו במיוחד, בפני בעיות, המהיציבות מצאיאת הסדר של קשרים מהאמינים עם האיחוד הכלכלי האירופי. כשליש של סחר החוץ הישראלי הוא עם ארצות השוק המשותף. עם הצטרפותן של "השבע" ירוכזו שני שלישים של סחר החוץ שלנו באזור הכלכלי המשותף הולך וגדל גם יבואנו מארצות אלו. מעריכים כי בקצב הנוכחי יגיע היבוא הישראלי מה"שבע" ב-1965/66 לכדי 250 מיליון דולר. מעניינם, אפוא, של שני הצדדים למצוא הסדר נאות לקשריהם הכלכליים, תזכירה של ישראל בנושא זה נידון בגופים המנהלים של השוק.

אמריקה הליטינית: במשך השנה האחרון נה הוסיפו להתהדק יחסי ישראל עם מדינות אמריקה הליטינית.

הייצוג ההדדי בין ישראל לבוליביה ופנמה הועלה מצירות לדרגת שגרירות וגואטמלה, צילה וקולומביה מינו את שגריריהם הראשונים בישראל בעקבות העלאת ייצוגן כאן. ישראל וארגנטינה חזרו והחליפו שגרירים עם התחדשות היחסים התקינים ביניהן לאחר חיסול משבר אייכמן. בשנה החולפת חתמה ישראל על הסכמים לשיתוף פעולה טכני עם אקואדור ובוליביה, אנשי מקצוע בשטחי החקלאות, הקואופרציה, העבודה והרפואה מאל סלבדור, אקואדור, גואטמלה, מקסיקו וצילה השתלמו בישראל. כן שיגרנו לאקואדור, בוליביה, ברזיל, ונסר אלה וצילה מומחי חקלאות ומים לבירור האפשרויות להשתתפותנו בפיתוחן של מדינות אלה. נשיא ברזיל גילה בפומבי עניין רב בשיגור חקלאים, מדענים וסטודנטים ברזיליים להשתלמות בישראל וכן בשיתוף מומחים ישראליים בפתוח השטחים הצחיחים בצפון-מזרח ברזיל.

בשנה זו חתמה ישראל על הסכם מסחרי עם ארגנטינה והידישה את הסכם המסחר עם קובה מ-1958. כן נחתם הסכם תרבות עם בוליביה.

השנה התקיימו בישראל תערוכות ארכיטקטורה מקסיקאית ותערוכות ציורים של ילדי גואטמלה. במקסיקו הופיעה התזמורת הפילהרמונית הישראלית בהצלחה רבה ובקובה נערכה תערוכת ילדי ישראל. בקולומביה התקיים "שבוע ישראל" שכלל הרצאות, תערוכות והצגת סרטים.

בין האורחים הנכבדים מאמריקה הליטינית שביקרו בישראל יציגו מר הגמור מוליגו מונטרו, שר החוץ של אורוגוואי; מר הסוס אנדה מוריליו, שר החוץ של גואטמלה; מר גונזאלס בארוס, סגן יו"ר בית הנבחרים של ונסואלה; מר ארנסטו דה לה גורדיה, לשעבר נשיא פנמה; מר אוסקר אלנדה, מושל מדינת בואנוס איירס; ד"ר ריסיאלי פרונדיסי, רקטור האוניברסיטה של בואנוס איירס; חברי פרלמנטים, מדינאים, סופרים ועיתונאים. על הישראלים שביקרו והתעשייה הליטינית נמנו מר פנחס ספיר, שר המסחר והתעשייה; מר ישראל ברזילי, שר הבריאות; ד"ר ח. יחיל, המנהל הכללי של משרד החוץ ומר א. דרוס, מנהל מחלקת אמריקה הליטינית במשרד החוץ. כולם נתקבלו בלבביות על ידי אנשי השלטון במדינות המארחות. ביקורים הדדיים אלה הידוק את היחסים בין ישראל ומדינות היבשת.

ביטוי בולט לידידות המקשרת את ישראל עם מדינות אמריקה הליטינית ניתן גם בהמשך המסורת של נטיעת יערות בהרי יהודה על שמות מדינות אלה. השנה ניטעו יערות לכבוד קולומביה וקוסטה ריקה. מדינות היבשת מצדן הבינו את יחסן האוהד אלינו ע"י השתתפות בהגיגות ובאספות עם לכבוד הבר מצוה של ישראל ובהתעניינות ערה בישראל מצד דעת הקהל.

המכון הישראלי-אמריקה האריבית בירושלים והמכון נים במדינות היבשת המשיכו לערוך הרצאות, קונצרטים, תערוכות, קונצרטים במסגרת פעולתם

הל בשנה שחלפה כל שינוי לטובה. קשרי המסחר נתר-
נם בקפאון זה שנים. אין תווה כלשהי בקשרי תרבות.
בעינה ועומדת גם בעיית איחוד משפחות מפורדות.
למשפט אייכמן מסרו שלטונות צ'כוסלובקיה חומר תער-
דתי שהיה ברשותם.

י ו ר ס ל ב י ה: הקשרים עם יוגוסלביה תקינים
הן בשטח הכלכלי והן בשטח התרבותי. היקף הסחר
עם יוגוסלביה מתרחב וההסכם המסחרי פועל כהלכה.
נקשרו קשרים הדוקים בין אירגונים שונים בישראל
וביוגוסלביה. בין אנשי משתי הארצות קיים מגע
מתמיד. במשך השנה ביקרו בארץ עתונאים, משלחת
כלכלית, משלחת לקואופרציה, משלחת מורים וחק-
לאים. בלט יוגוסלבי הופיע בארץ בהצלחה ניכרת. בין
שתי המדינות קיים הסדר של מענקי גמלאות להשי-
תלמות. ספורטאי יוגוסלבי השתתפו בכנס הבינ-
לאומי השביעי של "הופעל". תנועה דומה קיימת
מישראל ליוגוסלביה. להוגמא יצוינו: השתתפות
בוועידה מדעית אלקטרוניקה גרעינית בבלגרד, בוועיד
דה להגנה סוציאלי. ביקרו משלחת מורים ישראלים
ביוגוסלביה. יוגוסלביה השתתפה בוועידה להפקיד המדע
לקידום ארצות מתפתחות ברחובות. היא המציאה תער-
דות למשפט אייכמן ושיגרה למשפט משקיף רשמי,
קבוצה נכבדה של עתונאים וכתבי שירות הרדיו והטל-
לביזיה.

מאמץ נושא פרי הושקע בפיתוח הקשרים הכלכליים
עם ארצות מורה ים התיכון — תורכיה, יוון, קפריסין
ויוגוסלביה — ונפח חילופי הסחורות עם ארצות אלה
גדל. כן הורחב שיתוף הפעולה התעשייתי החקלאי
עם תורכיה וקפריסין ונעשו צעדים לעידוד תנועת
התיירות לארצות אלה. מספר התיירים הישראליים
בקפריסין תופס את המקום הראשון בתיירות הא-י.

מורה אירופה

ב ר י ת ה מ ו ע צ ו ת: היחסים בינה לבין ישראל
היו תקינים, אם כי עדיין לא הגענו להידוק הקשרים
הרצויים וישראל מוסיפה לפעול בסיוון זה.
בשטח התרבות חלה התקדמות מה. בתחום זה מן
הראוי לציין: השתתפות ברה"מ בתערוכה הבינלאר-
מית של ספרים לילדים שנערכה בפתח-תקה; הופ-
עות מוסיקאים סובייטיים בארץ; השתתפות ישראל
בפסטיבל לסרטים במוסקבה; הופעת קבוצה כדורסל
ישראלית בריגה ושני משחקים של הקבוצה הסובייטית
לכדורסל בישראל.

במשך השנה ביקרו בישראל שתי משלחות סובייטיות—
משלחת ארכיאולוגית מגרוזיה ומשלחת כנסייתית.
שתי המשלחות זכו לעזרה מצד השלטונות בארץ בשלי-
חותן.

פ ו ל י ין: היחסים בין ישראל ופולין הוסיפו להיות
ידידותיים ובשטחים מסומים אף התרחבו והתפתחו.
פולין המציאה למשרד המשפטים חומר תעודתי
הקשור באייכמן. הציבור בארץ ודעת הקהל שלה רר
השים אהדה וידידות לעם הפולני וממשלתו, המגלים
הבנה לבעייתנו.

חילופי משלחות וביקורי אישים משני הצדדים נמשכו
כבעבר. התפתחו קשרי המסחר וקיימים הסיכויים
להרחבתם.

מוסיקאים פולניים נענו להזמנה להופיע בארץ. כן
הוזמנו סופרים ועתונאים. לפי הזמנת מוסדות פולניים,
הוצו מרצים מישראל בפולין על קואופרציה בארץ.
ישראל השתתפה ביריד פוונאן וביריד ספרים בפולין.
מדענים מפולין הוזמנו ונענו להשתתף בקונגרס למדעי
היהדות. קיימים חילופי פרסומים בין מוסדות מדע
בשתי הארצות.

ר ו מ נ י ה: היחסים עם רומניה תקינים ומתרחבים
המגיעים בין שתי המדינות. הסחר בין שתי המדינות
מתקדם במסגרת ההסכם המסחרי שביניהן.

ה ו נ ג ר י ה: על יחס שתי המדינות מוסיפה להעיב
בעיית איחוד המשפחות המפורדות שטרם מצאה את
פתרונה. הונגריה המציאה חומר בידה למשפט
אייכמן.

בתחום קשרי המסחר מתפתחים היחסים בצורה המני-
חה את הדעת.

ב ו ל ג ר י ה: בעיית הפיזויים מבולגריה על הפלת
מטוס אל-על בשמי בולגריה ב-1955 טרם נפתרה. שאלה
זו מוסיפה להיות נושא למ"מ. קשרי המסחר בין שתי
המדינות מתנהלים כתיקונם.

צ' כ ו ס ל ו ב ק י ה: ביחסי ישראל-צ'כוסלובקיה לא

אסיה

בשנת תשכ"א נמשך התהליך של הידוק קשרים עם
ארצות אסיה. שמה של ישראל נפמן בארצות אסיה,
גם באלו שאינן מקיימות אהה יחסים דיפלומטיים,
כמדינה דינמית הניגשת לפתרון בעיות פיתוחה ביוזמה
ובידע, אשר ייתכן וארצות אסיה, תוך שיתוף פעולה עם
ישראל, יוכלו להיעזר בהם. הוועידות הבינלאומיות
שנערכו השנה בישראל הביאו ארצה מספר רב של
נציגים מרוב ארצות אסיה.

גם בשטח הסחר עם ארצות אסיה חלה התקדמות.
אפשרויות חדשות נוצרו עם הפעלת קו ספנות ישרי
בין אילת לבין מורה אסיה. הברה ישראלית ליבוא
ויצוא עם ארצות דרום מזרח אסיה, המסתייעת בקו
זה, מקיימת משרדים בבנגקוק ובסינגפור והשנה פתחה
משרד גם ברינגון, הודות לפעילותה הצליח סחר החוץ
הישראלי להגדיל באופן ניכר את החילופים המסחריים
עם חלק זה של היבשת.

ב ו ר מ ה: כמו בעבר, הצטיינו השנה הקשרים עם
בורמה בידדות ובאמון הדדי. רבים המגיעים והברי-
קורים ההודיים של נציגי שתי המדינות, ביניהם יש
לציין במיוחד ביקורה של משלחת הכנסת ושל שר
הבריאות, מר י. ברזילי, בבורמה, וכן ביקורם של מדוי
נאים, אנשי צבא ועתונאים רבים מבורמה בארץ. ברא-
שית היקף סיימה הקבוצה השנייה של חיילים בורמניים
ומשפחותיהם את השתלמותם ביישובים חקלאיים בארץ
והזרה לבורמה כדי להצטרף ליישובים הקואופרטיביים
שהוקמו כחבל נמנט ע"י הקבוצה הראשונה בהדרכת
ישראלית. כן נמצאים בארץ קבוצה לדיג ומספר מש-
תלמים בודדים. גם בשטח הכלכלי נמשכים הקשרים

בעיקר ע"י שיתוף ישראלים בהקמת מפעלים ובניהולם; במשך השנה עלה מספר התוכניות חדשות בשטח זה. כן ביקשה ממשלת בורמה יעוץ ישראלי בדרג גבוה בכחנה הכללית של תכניהו הפיתוח הכלכלי והחברתי שלה; ביוני ביקרה למטרות זו בבורמה קבוצת יועצים מישראל בראשות מר ד. הורוביץ, נגיד בנק ישראל; ייתכן ובעקבות שליחות זו ישוגרו לבורמה יועצים כלליים לתקופה ממושכת יותר.

נ פ א ל: למרות התמורות הפנימיות שחלו בנפאל התפתחו קשרינו עם מדינה זו בכיוון שנסתמן אשתקד. שגריר ישראל בבורמה הגיש בספטמבר 1960 את כתב האמנתו כשגריר לא-תושב, ונפתח בקטמנדו משרד קבוע של השגרירות בניהולו של ממונה. התקיימה החלפת ביקורים ערה; ביקרו בארץ שתי קבוצות של חברי הפרלמנט הנפאלי; משלחת סולל-בונה ערכה סקר בנפאל שכתוצאה ממנו הולכת ומוקמת חברת קבלנות משותפת; מסקנותיה של משלחת סקר לפיתוח מים וחקלאות משמשות יסוד לתוכניות פיתוח בעזרת מומ"ץ חים מישראל; משתלמים מנפאל משתתפים בקביעות בסמינרים.

י פ א נ: קשרינו עם יפאן מוסיפים להתפתח. בשטח הכלכלי יש לציין במיוחד הקמת מפעל טקסטיל בגבג בעזרת מומחים יפאניים, משאדומתן על הקמת מפעלים משותפים, וכן הומת כמה אניות ביפאן. החילופים התרבותיים הולכים ומתרחבים; להופעת התזמורת הישראלית ביפאן בסוף 1960 היה הד רחב; הוקם ביפאן, ביוזמת קבוצת פרופסורים, מכון ללימוד התרבות היהודית שמטרתו קידום ההבנה הידדית בין שני העמים; באביב ובקיץ 1961 שהתה בארץ קבוצה של אנטרופולוגים וגיאוגרפים יפאניים לעריכת חפירות לחקר האדם הקדמון; נמשכים חילופי אקדמאים שבני הכיוונים, וביקורים של אנשי מדע, אישי ציבור ועת"ר נאים מיפאן בארץ. לביקרה בארץ של משלחת מטעם שירות השירות והטליוויזיה היפאני היה הד רחב ביפאן. ביולי 1961 ביקרה בארץ קבוצת חברי הפרלמנט היפאני במסגרת סיועה בארצות אמריקה ואירופה ללימוד בעיות פסקאליות ופיננסיות. מספר עתונאים יפאניים סיקרו את משפט אייכמן, שעורר ביפאן הדים רבים התעניינות בישראל וביהודים.

ת א י ל נ ד: הולכות ומתרבות נקודות המגע בין שתי המדינות. נמשכים ביקוריהם של פקדי ממשלה גבוהים ואנשי טכניקה המעוניינים בעיקר בנעשה אצל לנו בשטחי החקלאות, הפיתוח וההשקאה. בין ביקורי ישראלים יש להזכיר ביקוריהם של משלחת הכנסת ושל שר הבריאות, מר י. ברזילי, ושל מומחים לעריכת סקר מים וחקלאות בקשר לתוכנית להקים חווה לדוגמה. מספר הסטודנטים התאים בארץ גדל, וכן גדלה השתתפותם של תאים בסמינרים הנערכים בארץ.

ס י נ ג פ א ר: שיתוף-הפעולה עם סינגפור הולך ומתרחב. בעקבות משלחת סקר של רופאים מישראל נשלח לו לשם מספר רופאים לניהול בתי חולים ולהוראת רפואה באוניברסיטת סינגפור. קבוצה של חברי הפרלמנט הסינגפורי השתתפה בסמינר בישראל וסיירו בארץ.

שגריר ישראל בנגוקו משתתף בקביעות בוועדת נהר מיקונג — מפעל פיתוח מטעם אר"ם ומשותף לתאילנד, קמבודיה, לאוס וויאטנאם — הודיע למנהלי התוכנית על הענקת 10 מלגות להשתלמויות טכניות בתרומת ישראל למפעל זה נוסף על התרומה של 1000 טונות מלט שעליה הודיע אשתקד. תוכנית לשגר שני מומחי תכנון ישראליים למפעל, כתרומה נוספת, נמצאת בדיון.

ק מ ב ו ד י ה: בעקבות החלטת שתי המדינות להקים קשרים דיפלומטיים והגיש שגריר ישראל בנגוקו, ב"מ 30.8.60 את כתב האמנתו כשגריר לא-תושב בפנום-פן, ובכך הונח היסוד לשיתוף פעולה סדיר.

פ י ל י פ י נ י ס: קיימת בארץ זו התעניינות רבה בהישגי ישראל בשטחי המדע והקואופרציה, אשר נתחזקה ע"י ביקורו של מר לים, שר המסחר והתעשייה הפיליפיני, בכנס רחובות. הצלחת מומחים חקלאיים ישראליים משמשת יסוד לתוכניות חקלאיות שונות שהן כעת בעיבוד.

ו י ס נ א מ ה ד ר ו מ י ת: הולכת ומתרחבת מערכת קשרים דיפלומטיים ורשמיים למחצה עם ממשלת ויאטנאם; בספטמבר 1960 ביקר בויאטנאם שגריר ישראל לבורמה כאורח הממשלה; בתחילת השנה השתתפו שני נציגים מישראל בוועידת המועצה העולמית של תנועות הנוער ונתקבלו ע"י הנשיא. ממשלת ויאטנאם הזמינה עתונאי ישראלי להיות נוכח בבחירות לנשיאות המדינה באפריל 1961. שיתוף-הפעולה מעשי החל עם

למרות העדר יחסים דיפלומטיים מלאים עם הודו יש לציין שמהרבים הקשרים עם מדינה זו בשטח הים שונים. בעקבות קבוצת החקלאים מתנועת

בעקבות החלטת שתי המדינות הערביות וזר להקד קשרי מסחר עמון, ראתה ממשלת ציילון לנכון לבטל האמנתו של צירה הלא-תושב בישראל. עם זאת ממשכים רשמית יחסים דיפלומטיים תקינים, המתקיימים ע"י הממונה הישראלי בקולומבו, וכן קשרים מסחריים; ציילונים משתתפים מדי פעם בהשתלמויות ובסמינרים בישראל ואישי ציבור ציילונים תיקרו בארץ.